

Algemene Bijstandswet (ABW) en islamitische verplichtingen

Bijstand voor kosten die verband houden met bijwonen van begrafenis van familielid in land van herkomst.

1. KB 30 oktober 1984, JABW 1985, 65
2. KB 10 december 1985, JABW 1986, 135

1. KB 30 oktober 1984

feiten: De zoon van een Turkse man (A) komt hier te lande na een fietsongeluk om het leven. A laat zijn zoon in Turkije begraven, naar zijn zeggen omdat zijn islamitische geloofsovertuiging dit van hem vordert. Circa vijf maanden na het overlijden van zijn zoon vraagt A bijstand voor de in verband met de begrafenis gemaakte kosten. Deze kosten betreffen de vliegpreis van drie familieleden naar en van Turkije, de lijk-kist, het overbrengen van de overledene naar en de begrafenis in Turkije. B & W wijzen het verzoek af. A dient een bezwaarschrift in. Tegen de afwijzende beschikking gaat hij in beroep bij G.S.

Volgens G.S. gaat het hier om schulddelging, waarvoor in het algemeen geen bijstand kan worden verleend. Beoordeeld dient te worden of sprake is van zodanig bijzondere omstandigheden, dat afwijking van het algemeen geldende uitgangspunt te rechtvaardigen is. In casu is dit niet het geval, nu A ten eerste door het bestaan van de schuld niet in zodanige omstandigheden dreigt te geraken dat hij niet meer in noodzakelijke bestaanskosten kan voorzien, en ten tweede hier te lande de mogelijkheid bestaat te begraven overeenkomstig de geloofsovertuiging van A. A stelt hoger beroep in.

De Kroon overweegt dat bijstandverlening gebonden is aan verblijf hier te lande, en derhalve een groot deel van de kosten (onder andere reiskosten) niet voor uitkering in aanmerking komt. Het gaat hier om schulddelging. Deze behoort in het algemeen niet tot de noodzakelijke bestaanskosten. Gezien de opgetreden spanningen bij A en zijn inkomen ten tijde van het overlijden en de begrafenis van de zoon, moeten naar het oordeel van de Kroon in casu de kosten in afwijking van laatstgenoemde regel tot een redelijk bedrag als noodzakelijke kosten van bestaan worden beschouwd. Het beroep van A wordt gedeeltelijk toegewezen.

2. KB 10 december 1985

feiten: Een tot Nederlander genaturaliseerde Marokkaan (A) verzoekt de gemeente A om bijstandverlening voor de reiskosten, verbonden aan het bijwonen van de begrafenis van zijn vader in Marokko. Het verzoek wordt afgewezen. A tekent bezwaar aan tegen de weigering. De gemeente beschikt wederom afwijzend waarbij onder meer wordt overwogen dat uit jurisprudentie volgt dat kosten in verband met de begrafenis van een familielid binnen redelijke grenzen tot de noodzakelijke bestaanskosten behoren; dat, met name door de grote afstand tussen woonplaats van A en plaats van begrafenis, sprake is van een overschrijding van deze grens; dat de meerkosten, ook al is er in casu sprake van een bepaalde culturele- of geloofsovertuiging dan wel morele verplichting, zodoende niet beschouwd kunnen worden als noodzakelijke kosten van het bestaan. A gaat in beroep. G.S. verklaren

het beroep ongegrond. Zij zien geen aanleiding om in casu een uitzondering te maken op de bestaande (jurisprudentie)regel. A stelt hoger beroep in. Hij voert onder meer aan dat hij zich niet alleen emotioneel, doch ook moreel verplicht voelde de begrafenis in Marokko bij te wonen. Hij diende immers zijn moeder, wier rechten als weduwe in Marokko minimaal waren, bij te staan.

De Kroon overweegt dat de reiskosten, verbonden aan het bijwonen van een begrafenis, moeten worden gerekend tot de algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan, en niet voor afzonderlijke bijstandverlening in aanmerking komen. De Kroon ziet in de gegeven omstandigheden geen aanleiding om alsnog tot bijstandverlening over te gaan.

Toepasselijke Nederlandse wetgeving

Volgens art. 1 ABW wordt aan iedere Nederlander bijstand verleend voor noodzakelijke bestaanskosten, waaraan hier te lande behoefte bestaat of ontstaat. Een aanvraag om bijstand moet over het algemeen vooraf worden ingediend, behoudens bijzondere omstandigheden, die een tijdige indiening van de aanvraag in de weg staan.¹ Volgens art. 84c ABW kunnen kosten die met overlijden gepaard gaan, in aanmerking komen voor bijstand; begrafenis-kosten behoren tot de bijzondere noodzakelijke bestaanskosten. Naar vaste jurisprudentie van de Kroon² kunnen begrafenis-kosten met inachtneming van een redelijke grens, tot de noodzakelijke kosten van bestaan worden gerekend.

Art. 84 ABW regelt de bijstandverlening aan vreemdelingen.

Art. 14 Wet op de lijkbezorging biedt de mogelijkheid bijzondere begraafplaatsen aan te leggen.

Moslims kunnen hun doden begraven op hier te lande aangewezen islamitische begraafplaatsen. In een aantal gemeenten is op niet-islamitische begraafplaatsen speciale ruimte voor moslims gereserveerd.

Socio-juridische achtergronden van de betrokken moslims

Bij vele moslims bestaat de wens hun doden te begraven te midden van geloofsgenoten, bij voorkeur in islamitische grond, dus in een islamitisch land. Zowel persoonlijk religieuze als sociale overwegingen zijn hierbij van belang.

Nadere beschouwingen over de beslissingen

In de onderhavige casus is uitsluitend in het geding de vraag of de reiskosten die zijn verbonden aan het bijwonen van de begrafenis van een familielid in Turkije respectievelijk Marokko, voor een vergoeding krachtens de ABW in aanmerking komen. Uit niets blijkt dat het bijwonen van de begrafenis op zich op problemen heeft gestuit.

Uit de jurisprudentie van de Kroon volgt dat begrafenis-kosten met inachtneming van een redelijke grens kunnen worden gerekend tot de noodzakelijke bestaanskosten.³ De mate waarin kosten voor bijstandverlening in aanmerking komen, wordt afgestemd op de omstandigheden van het indi-

viduele geval (omvang van de kosten, financiële mogelijkheden van betrokkene e.a.). Het zijn de uitvoerders van de wet, de gemeenten, die deze afstemming bepalen. In de richtlijnen van de gemeenten komen vaak normbedragen voor, tot welke maximaal bijstand wordt verleend.⁴

De vraag of de in het geding zijnde kosten, met inachtneming van een redelijke grens, nog behoren tot de noodzakelijke bestaanskosten wordt door de verschillende instanties als volgt beantwoord: G.S. zijn van mening dat het grootste deel van de gemaakte kosten niet tot noodzakelijke kosten behoort nu hier te lande de mogelijkheid bestaat te begraven overeenkomstig de islamitische overtuiging. Hiermee is voldoende tegemoet gekomen aan de wens van moslims hun religie op dit punt uit te oefenen. Stelt de moslim verdergaande op religie gebaseerde eisen, dan komen de financiële gevolgen ervan voor eigen risico. Voorts geven zij in de eerste zaak uitdrukkelijk aan dat geen sprake is van bijzondere omstandigheden die afwijking van het beginsel, dat kosten van schuldsanering niet voor afzonderlijke bijstandverlening in aanmerking komen, rechtvaardigen, nu A door het bestaan van de schuld niet in behoeftige omstandigheden dreigt te geraken (art. 1 lid 1 ABW). Op deze gronden weigeren G.S. bijstand toe te kennen. De Kroon gaat eveneens uit van de twee beginselen die G.S. bij hun oordeel hebben betrokken. Als derde beginsel voegt de Kroon hieraan toe dat bijstandverlening zich beperkt tot hier te lande gemaakte kosten.

In de eerste casus wordt afgeweken van het beginsel dat kosten van schuldsanering niet voor bijstandverlening in aanmerking komen. De reden voor deze afwijking houdt geen verband met de geloofsovertuiging doch is gelegen in de persoonlijke gemoedstoestand van betrokkene.

De kosten die zijn verbonden aan de begrafenis, en die zich niet beperken tot Nederland, komen derhalve niet voor bijstandverlening in aanmerking. Deze regel lijkt inmiddels vaste jurisprudentie te zijn geworden. In 1979 heeft de Kroon echter nog bepaald dat uitzonderingen op deze regel mogelijk zijn.⁵ Een dergelijke uitzondering kan niet enkel worden gevonden in de geloofsovertuiging en de daaruit voortvloeiende verplichtingen betrekking hebbend op begrafenis van familieleden.

Vergelijkbare gevallen

– KB 21 maart 1979, JABW 1979, 130. De Kroon oordeelde 'dat in het algemeen de kosten van het bijwonen van de begrafenis van naaste verwanten met inachtneming van een redelijke grens tot de noodzakelijke kosten van het bestaan kunnen worden gerekend; dat echter de kosten van het bijwonen van de begrafenis van een in het buitenland wonend familielid niet dan bij hoge uitzondering als zodanig kunnen worden aangemerkt; dat in hetgeen betrokkene aanvoert omtrent zijn geloofsovertuiging (niet is aangegeven om welke geloofsovertuiging het hier gaat, SR) en de te deze bestaande gebruiken in Suriname geen aanleiding kan worden gevonden, zodanige uitzondering in dat geval aanwezig te achten'.

– Volgens vaste jurisprudentie van de Kroon behoeven de uitvoerders van de ABW bij de vraag of de bijstandsaanvrager beschikt over voldoende middelen van bestaan geen rekening te houden met morele- en onderhoudsverplichtingen ten aanzien van personen in het buitenland. Er zou dan sprake zijn van indirecte bijstandverlening aan personen in het buitenland, waartoe de ABW geen mogelijkheid biedt. Bij het uitoefenen van *verhaal* ingevolge de ABW op een hier te lande wonende moslim werd door de Rb Utrecht 21 november 1984 (RV 1984, 97) en HR 15 juli 1985 (NJ 1986, 566) wel rekening gehouden met uit de Turkse cultuur voortvloeiende onderhoudsverplichting ten aanzien van personen in het buitenland.

Weigering door B & W bijstand te verlenen op grond van (vermeende) cultuurverschillen

1. KB 22 oktober 1979, JABW 1980, 43/RV 1979, 115
2. KB 13 februari 1981, JABW 1981, 149/RV 1981, 105

1. *KB 22 oktober 1979*

feiten: Een Marokkaanse man (A) ontvangt een 50% bijstandsuitkering onder voorwaarde dat hij activiteiten voor het verrichten van arbeid onderneemt. Hij is als gevolg van een ongeval lichamelijk gehandicapt hetgeen zijn positie op de arbeidsmarkt nadelig beïnvloedt. B & W beëindigen de bijstandverlening waarbij zij er mede vanuit gaan dat tussen Marokkanen in situaties als de onderwerpelijke een grote mate van hulpvaardigheid bestaat alsmede dat zij weinig middelen voor hun levensonderhoud zouden behoeven. A dient een verzoek in bij de Kroon.

De Kroon is van oordeel 'dat de opvatting die aan het eerste argument ten grondslag ligt reeds bij de invoering van de ABW verlaten is; dat in het tweede argument, wat daarvan ook zij, geen reden kan zijn gelegen om een zwaardere maatregel op te leggen dan ingevolge art. 18 RWW passend zou zijn'.

De Kroon bepaalt dat aan A alsnog bijstand wordt verleend.

Annotatie in: RV 1979, 115.

2. *KB 13 februari 1981*

feiten: B & W weigeren aan een Marokkaanse man (A) bijstand te verlenen in de kosten van huishoudelijke hulp. Zij zijn bereid tot bijstandverlening over te gaan onder voorwaarde dat de huishoudelijke hulp niet wordt verleend door de oudste dochter van A. De voorwaarde heeft tot doel te voorkomen, dat via bijstandverlening de door culturele achtergronden bepaalde gezinsverhoudingen, die een normale aanpassing van de dochter aan de Nederlandse samenlevingsvormen in de weg staan, zouden worden bevestigd. A dient een verzoek in bij de Kroon.

De Kroon is van oordeel dat het nastreven van een dergelijk doel niet kan worden verwezenlijkt in het kader van de toepassing van de ABW. Het College van B & W heeft hiermee in deze wet gegeven bevoegdheid voor een ander doel aangewend dan de wetgever voor ogen heeft gestaan. Met het opleggen van de onderwerpelijke voorwaarde wordt gehandeld in strijd met een in het algemeen rechtsbewustzijn levend beginsel van behoorlijk bestuur. De Kroon bepaalt dat aan A alsnog bijstand wordt verleend.

Toepasselijke Nederlandse wetgeving

Art. 1 ABW regelt de bijstandverlening aan Nederlanders. In art. 3 ABW is de mogelijkheid tot het verbinden van een voorwaarde aan de uitkering geregeld. Ingevolge art. 3 lid 2 kunnen aan de bijstand slechts voorwaarden worden verbonden die verband houden met aard en doel van een bepaalde vorm van bijstand, dan wel strekken tot zijn vermindering of beëindiging. Lid 3 bepaalt uitdrukkelijk dat de voorwaarden niet de vrijheid van godsdienst of levensovertuiging mogen beperken.

Art. 84 ABW bepaalt dat aan een vreemdeling die zich in Nederland bevindt bijstand kan worden verleend op dezelfde voet als ware hij Nederlander. Bij AMvB kan bepaald worden dat aan een vreemdeling, die zich in Nederland bevindt en tot een daarbij aangewezen groep behoort, bijstand wordt verleend.

In lid 2 zijn de voorzieningen geregeld: Ten aanzien van de vreemdelingen voor wie de voorzieningen van hoofdstuk III ABW niet openstaan – dit zijn de vreemdelingen aan wie deze niet bij verdrag zijn toegekend, noch behoren tot een bij AMvB aangewezen groep – kan de Kroon bepalen dat bijstand wordt verleend als de weigering in strijd is met een in het algemeen rechtsbewustzijn levend beginsel van behoorlijk bestuur.

Art. 18 RWW regelt de strafkorting.

Socio-juridische achtergronden van de betrokken moslims

Casus 1.

In Marokko bestaan tussen groeps- en familieleden sterke banden. In tijden van nood is men aangewezen op de steun van andere leden van de groep of familie, aangezien de in Marokko bestaande sociale wetten slechts in een enkel geval ook sociale zekerheid bieden.

Casus 2.

Bij veel Marokkanen heerst de gedachte dat de taken van de vrouw zich binnenshuis afspelen. De vrouw is degene die zorg draagt voor de kinderen en het huishouden. Deze ideeën zijn met name te verklaren vanuit de traditie. In Marokko zijn echter ook vrouwen die gaan werken of studeren. Een andere reden voor het binnenblijven van de vrouw is dat dit de eenvoudigste manier is om haar te beschermen tegen invloeden van buiten. Invloeden van buitenaf wenst men soms zoveel mogelijk te vermijden, omdat deze een aantasting kunnen zijn van bij moslims heersende normen en waarden. Zij vormen een bedreiging voor een opvoeding overeenkomstig de islamitische religie, en kunnen indirect leiden tot het te schande maken van familie-eer en goede naam.

Kinderen hebben de plicht hun ouders te verzorgen als deze hiertoe niet meer in staat zijn.

Nadere beschouwingen over de beslissingen

Ter rechtvaardiging van hun beslissing beroepen B & W zich in beide casus op de (vermeende) mate van hulpvaardigheid tussen Marokkanen onderling. In de eerste casus (p. 223) gaan B & W uit van een bepaald onder Marokkanen heersend gedrag, hetgeen ertoe zou leiden dat een ander dan de Nederlandse staat verantwoordelijk is voor de bestaanskosten van betrokkene. Ook al zou er tussen Marokkanen onderling een grotere mate van hulpvaardigheid bestaan, dan dient hierbij in het oog te worden gehouden dat dit gedrag voortkomt uit een maatschappelijke noodzaak, welke in Marokko misschien aanwezig was, maar hier te lande, mede dankzij het Nederlands stelsel van sociale zekerheid in de regel niet. Door de beslissing op dit (vermeend) gedrag af te stemmen, accepteren zij de aanwezigheid ervan. In de tweede casus (p. 223) daarentegen geven B & W juist een beslissing waarmee zij trachten te voorkomen dat bepaalde moslims zich gedragen overeenkomstig de voor hun geldende opvattingen over onderlinge hulpvaardigheid.

In beide gevallen weigeren B & W de gevraagde uitkering met een beroep op een nog plaats te vinden situatie; niet blijkt dat betrokkenen aan de bij B & W bestaande ideeën ten aanzien van de Marokkaanse cultuur, gestalte geven.

In beide gevallen is sprake van strijd met het gelijkheidsbeginsel indien aan een Nederlander in vergelijkbare omstandigheden wel bijstand zou zijn toegekend. Voor de eerste casus (p. 223) geldt, dat de kring van personen die verantwoordelijk worden geacht in andermans bestaanskosten te voorzien, bij de wet is afgeperkt. Van Nederlanders wordt niet verlangd dat zij een ieder in hun sociale omgeving die daaraan behoefte heeft financieel bijspringen. Van Marokkanen kan dit dan ook niet worden gevergd. Daar komt nog bij dat vele Marokkanen in Nederland, met het oog op hun financiële situatie, in beginsel niet in staat kunnen worden geacht ook anderen te onderhouden. In de tweede casus (p. 223) is de Kroon bovendien van oordeel dat B & W door het stellen van een binnen de ABW niet toegelaten voorwaarde, hun wettelijke bevoegdheid voor een ander doel hebben aangewend dan de wetgever voor ogen heeft gestaan. De Kroon wijst hier op de voorwaarden die ingevolge art. 3 lid 2 ABW aan de bijstand kunnen worden gesteld. Zij betreft art. 3 lid 3 (de voorwaarden mogen de staatkundige vrijheid, noch de vrijheid van godsdienst of levensovertuiging beperken) niet bij haar overwegingen; het verlenen van huishoudelijke hulp door de dochter in het gezin, ziet de Kroon blijkbaar niet als een vorm van uiting geven aan religie of levensovertuiging.

Met toepassing van art. 84 lid 2 ABW komt de Kroon in beide gevallen tot het oordeel dat alsnog bijstand moet worden verleend, omdat de weigering in strijd is met een in het algemeen rechtsbewustzijn levend beginsel van behoorlijk bestuur.

Het niet beschikbaar stellen voor arbeid door Marokkaanse thuiswonende vrouwen.

1. KB 28 mei 1985, JABW 1985, 22
2. KB 21 juni 1985, JABW 1985, 292
3. KB 15 juli 1985, JABW 1986, 10

1. KB 28 mei 1985

feiten: Een Marokkaanse 19-jarige vrouw (A) is toegelaten in het kader van gezinshereniging. Zij vraagt een uitkering krachtens de RWW aan. De directeur van de GSD wijst het verzoek af. A dient een verzoek in als bedoeld in art. 84 lid 2 ABW. A heeft zich de Nederlandse taal niet zodanig eigen gemaakt, dat in dit opzicht geen belemmering bestaat met betrekking tot haar bemiddelbaarheid voor de arbeid. Bovendien heeft zij te kennen gegeven niet te kunnen werken in verband met noodzakelijke huishoudelijke werkzaamheden ten behoeve van het gezin.

De Kroon overweegt 'dat bij een werkloze werknemer een daadwerkelijke beschikbaarstelling voor de arbeid aanwezig dient te zijn, terwijl – afgezien van de werkgelegenheidssituatie – tevens een reële mogelijkheid moet bestaan om een passende plaats in het arbeidsproces te verkrijgen'. De Kroon is van mening dat geen sprake is van een reëel aanbod voor de Nederlandse arbeidsmarkt. A kan niet worden aangemerkt als een werkloze werknemer. Zij wordt gelijkgesteld met een thuisinwonend kind, dat voor het levensonderhoud op de ouders is aangewezen. De Kroon wijst het verzoek van A af.

2. KB 21 juni 1985

feiten: De aan de Marokkaanse mevrouw A toegekende uitkering ingevolge de RWW wordt door B & W beëindigd omdat zij huishoudelijke werkzaamheden verricht, waaruit zij geacht wordt inkomsten te ontvangen.

Nadat A bij een heronderzoek door de GSD is opgeroepen verschijnt haar broer omdat A in verband met haar huishoudelijke werkzaamheden verhinderd zou zijn persoonlijk bij de GSD te verschijnen.

De broer verzoekt herziening van de beslissing van B & W.

De Kroon overweegt dat van een daadwerkelijke beschikbaarstelling voor arbeid geen sprake is en A derhalve niet kan worden aangemerkt als werkloze werknemer in de zin van de RWW.

Nu A haar voor arbeid in loondienst beschikbare tijd besteedt aan huishoudelijke werkzaamheden ten behoeve van het gezin waartoe zij behoort, moet er voor de toepassing van de ABW van worden uitgegaan, dat tegenover deze werkzaamheden een vergoeding staat, eventueel ten dele in natura, zodat zij geacht moet worden over voldoende middelen te beschikken om te kunnen voorzien in de kosten van levensonderhoud.

De Kroon wijst het verzoek af.

3. KB 15 juli 1985

feiten: Een Marokkaanse vrouw (A) vraagt een uitkering krachtens de RWW aan. Deze wordt haar geweigerd omdat zij zich niet beschikbaar kan stellen voor de arbeidsmarkt. Zij verricht huishoudelijk werk in het ouderlijk gezin. A dient een verzoek in bij de Kroon ex art. 84 ABW.

De Kroon overweegt dat A niet beschikbaar is voor arbeid in loondienst en dus niet als werkloos werknemer kan worden aangemerkt. Bovendien wordt zij geacht vergoedingen voor haar werkzaamheden te ontvangen, welke haar in staat stellen

te voorzien in de algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan. De Kroon wijst het verzoek af.

Toepasselijke Nederlandse wetgeving

Art. 1 lid 2 ABW bepaalt dat de bijstandsverlening ondermeer wordt afgestemd op het betoonde besef van verantwoordelijkheid voor de voorziening in het bestaan.

Art. 84 ABW regelt de bijstandverlening aan een vreemdeling. Volgens dit artikel kan aan een vreemdeling bijstand worden verleend op dezelfde voet, als ware hij een Nederlander.

Een van de uitgangspunten bij de totstandkoming van de ABW is dat eenieder in beginsel verantwoordelijk is te voorzien in noodzakelijke bestaanskosten. Is men in staat arbeid te verrichten, dan dient men zich hiervoor beschikbaar te houden en passende arbeid te aanvaarden.

Art. 1 aanhef en sub a RWW (1985): In dit besluit wordt verstaan onder werkloze werknemer: de persoon van 18 tot 65 jaar, die voor de voorziening in het bestaan is aangewezen op arbeid in dienstbetrekking en aan wie voorwaarden worden gesteld, welke strekken tot inschakeling in de arbeid in een dienstbetrekking van tenminste de helft van de geldende volledige arbeidstijd per week.

Socio-juridische achtergronden van de betrokken moslims

Op islamitische achtergronden wordt niet expliciet een beroep gedaan. Het is echter niet onwaarschijnlijk dat het Marokkaanse (islamitisch) cultuurpatroon hier een rol speelt. Vele moslims achten het niet wenselijk dat een (ongehuwde) vrouw buitenshuis een werkkring zoekt. Reden hiervoor kan zijn dat de voornaamste taken van de vrouw (het kinderen baren en het huishouden verzorgen) zich binnenshuis afspelen, maar ook dat niet-islamitische invloeden zoveel mogelijk vermeden dienen te worden. Een ongehuwde vrouw behoort niet met mannen om te gaan. Doet zij dit toch dan kan dit een bedreiging vormen voor een door de ouders gearrangeerd huwelijk, en een aantasting van de status en eer van familie en gezin.

Nadere beschouwingen over de beslissingen

Staat de omstandigheid dat betrokkene huishoudelijke werkzaamheden verricht, in de weg aan de mogelijkheid een uitkering krachtens de RWW te ontvangen. Deze vraag wordt in alle drie de casus bevestigend beantwoord. Betrokkene kan dan namelijk niet als werkloze werknemer worden aangemerkt en heeft derhalve geen aanspraak op een RWW-uitkering.

Tegen de achtergrond van aanwezige islamitische normen en waarden is het niet ondenkbeeldig dat de Nederlandse overheid zich op het standpunt zou stellen dat van vele Marokkaanse vrouwen niet verwacht kan worden dat zij zich volledig beschikbaar stellen voor de Nederlandse arbeidsmarkt,

bijvoorbeeld met een beroep op redenen van sociale aard.⁶ De Kroon ziet hiervoor in de onderhavige casus geen aanleiding. Opvallend is de uitspraak van de Kroon van 21 juni 1985 (nr. 2, p. 226).

In het algemeen geldt dat, wanneer een werkloze geacht wordt zich beschikbaar te stellen voor arbeid, een RWW-uitkering wordt verstrekt, waaraan een voorwaarde is verbonden, die strekt tot inschakeling in de arbeid. Besteedt men de voor arbeid beschikbare tijd aan huishoudelijke werkzaamheden en probeert men vervolgens een beroep op de ABW te doen, dan kan een onvoldoende besef van verantwoordelijkheid voor de voorziening in het bestaan worden verweten. Het weigeren of stopzetten van, dan wel korten op de uitkering is meestal het gevolg. In de onderhavige casus meent de Kroon echter dat niet een gebrek aan verantwoordelijkheidsbesef de reden voor het weigeren van een uitkering moet zijn, maar het feit dat betrokkene geacht wordt uit haar huishoudelijke werkzaamheden inkomsten te ontvangen, eventueel ten dele in natura, zodat zij ingevolge art. 1 ABW geen recht op een uitkering heeft.

Noten

1. KB 22 mei 1979, nr. 42, JABW 1979, 162; KB 1 juni 1979, nr. 30, JABW 1979, 170; KB 26 oktober 1983, nr. 38, JABW 1984, 80.
2. Zie bijvoorbeeld: KB 2 september 1969, nr. 3, OB nr. 29436; KB 17 september 1969, nr. 7, OB nr. 29437; KB 26 mei 1971, ARB 1972, 76.
3. Zie noot 1.
4. Losbladige ABW-editie Kluwer-Deventer, Art. 1 aantekening 8.5; Art. 1 BLD aantekening 1; Art. 84c aantekening 1.
5. KB 21 maart 1979, JABW 1979, 130, zie ook pag. 222.
6. Dat de Kroon niet snel aanneemt dat een Marokkaanse (ongehuwde) vrouw zich niet beschikbaar kan stellen voor de Nederlandse arbeidsmarkt blijkt eveneens uit een beslissing van 3 september 1981, nr. 22, 4196/1981, Weekoverzicht RvS 1981, nr. IV, 428, waar betrokkene van haar vader niet alleen de straat op mocht.